

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Teze diplomové práce

Náhradní rodinná péče, její ekonomické a etické aspekty

Janásová Jana

© 2015 ČZU v Praze

Náhradní rodinná péče, její ekonomické a etické aspekty.

Souhrn

Diplomová práce se zabývá ekonomickými a etickými aspekty náhradní rodinné péče, která je v současné době velmi medializovaným tématem, kvůli situaci kolem ústavní výchovy dětí, kterou dotuje stát a je velmi finančně nákladná. Snahou bude přiblížit problematiku náhradní rodinné péče z pohledu státu a z pohledu náhradních rodin. Budou nastíněny ekonomické a etické aspekty, které proces náhradního rodičovství provází. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část, kdy v teoretické části práce se zaměřuji na stručný přehled zákonů, kterými je náhradní rodinné péče upravena, přiblížím jednotlivé formy náhradní rodinné péče a nastíním etický pohled na problematiku náhradního rodičovství, kde bude uveden také popis celého procesu náhradní rodinné péče. V praktické části uvádím několik ekonomických dat z této oblasti a následně uvádím analýzu zkoumaných rodin a interpretuji získané výsledky výzkumu v situacích, ve kterých se rodiny v současnosti nachází.

Klíčová slova: náhradní rodinná péče, rodina, dítě, etická dilemata, pěstounská péče, osvojení, výchova.

Cílem této diplomové práce je popsat ekonomické a etické aspekty náhradní péče z pozice rodičů, a zdůraznit, ty které byly při rozhodování rodiny nejpodstatnější pro volbu některé z forem náhradní rodinnou péči. Popsat jakým způsobem se rodina vyrovnává s aspekty náhradní rodinné péče zaměřenými na etickou stránku, která celý proces od rozhodování až po soužití s dítětem doprovází. Uvedeny budou okolnosti rozhodování a následně popsán současný stav v rodině, s poznatky, čím si rodiny prošly během celého procesu, jaké zkušenosti získaly. Ano, jsou to právě ty rodiny jenž jsou přímo v centru dění této problematiky náhradního rodičovství. Dalším podstatným úkolem bylo uvést ekonomické aspekty náhradní péče z pozice státu, které jsou zastoupeny údaji o nákladech z veřejného rozpočtu, které stát v systému péče o ohrožené děti vynakládá na jednotlivé typy služeb péče o ohrožené děti. V závěru se pokusíme s rodinami sestavit klady a zápory v oblasti náhradní rodinné péče z jejich osobních zkušeností. Práce by mohla být drobným pomocným vodítkem při rozhodování případným zájemcům o náhradní rodičovství dle popsanych zkušeností účastníků činných v náhradní rodinné péči.

Metodická část diplomové práce je rozdělena na dvě části:

V teoretické části dále je nastíněná legislativní stránka s jednotlivými zákony, podle níž je náhradní rodinná péče upravena. Dále jsou uvedeny nejdůležitější údaje o jednotlivých formách náhradní rodinné péče a popsány faktory tvořící zdravou rodinu. Práce se dále zabývá etickými otázkami a dilematy, které byly vzhledem k tématu práce identifikovány jako nejpodstatnější. V diplomové práci je zdůrazněna potřeba dětí žít v rodině a jak vlastně dítě svou existencí v rodině naplňuje život rodičů a svůj. Následně práce popisuje proces přípravy na náhradní rodičovství, období úvah a rozhodování rodičů stát se náhradními rodiči. Zdůrazňuje kritéria, která musí žadatelé splňovat jako náhradní rodiče a popisuje proces navazování kontaktu s dítětem, kdy výstupem celého procesu je vznik nové rodiny. Závěr teoretické části je věnovaný odborné přípravě pro pěstouny a osvojitele se zmínkou o kampani, kterou rozpoutalo MPSV v důsledku omezení ústavní výchovy a podporou pěstounské péče jako zárukou kvalitnějšího života dětí.

V úvodu praktické části práce uvádím rozbor nákladů jednotlivých typů služeb péče o ohrožené děti, které vynakládá stát z veřejného rozpočtu. Jde spíše o náklady, které tvoří opakované systémové finanční transfery, které stát na jednotlivé typy služeb vynakládá, neméně důležitá je také podpora z různých grantových a dotačních programů a zdrojů. Tyto finance jsou poskytovány na celkovou kapacitu ústavů bez ohledu na obsazenost, případně na organizaci jako celek, protože počty dětí se v jednotlivých typech služeb či péče v průběhu

roku mění. Výdaje veřejného rozpočtu také výrazně ovlivnil rozvoj pěstounské péče, a to od novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí, která nabyla účinnosti od 1.1.2013, kdy se navýšila oproti předešlým rokům odměna pěstouna a valorizovaly se další dávky pěstounské péče, např. v roce 2012 činily celkové výdaje na PP 1241 tis., v roce 2013 tyto výdaje činily 1 951 tis., což je 57 % nárůst. Účelem novely výše jmenovaného zákona bylo vytvoření podmínek pro systematickou sociální práci s rodinami, zvýšení podpory náhradní rodinné péče a vytvoření plnohodnotné alternativy k umístování dětí do ústavní péče a dále stanovení pravidel pro činnost služeb v oblasti sociálně-právní ochrany dětí. Počty dětí se od roku 2013 díky zásadním změnám v systému péče o ohrožené děti v ústavech snižují to nejen tím, že stále větší počet dětí začíná nacházet své náhradní rodiče v některé z forem NRP, ale také díky využívání systematické sociální práce, která je pro spoustu rodin jako podpora pro udržení disfunkční rodiny důležitá a představuje nejefektivnější formu pomoci.

Následující kapitola je spojena s popisem jaký metodologický princip bude použit a současně je stanoven výzkumný cíl diplomové práce. Pro dosažení stanoveného cíle bylo nutné definovat hlavní výzkumné otázky a okruhy pomocných výzkumných otázek. Podstatnou část tvoří popis výzkumných vzorků - rodiny, s kterými byl výzkum prováděn, s uvedením použitých druhů výzkumných metod. Následovala analýza jednotlivých výzkumných výsledků, kdy rodiny tvořily případy č.1, č.2, č.3, č.4 a následně byly jednotlivé případy popsány jako rodiny A,B,C,D. Konečná zjištění byly popsány ve výsledcích zkoumání a závěrečné shrnutí tvořilo ucelený náhled na provedený výzkum.

Závěr tvoří kapitola o podpoře náhradní rodinné péče z hlediska financování a to s uvedením jednotlivých příspěvků, dávek oprávněným osobám, tedy náhradním rodinám.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:

1. MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: Průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. 1.vyd. Praha: Portál, 1999. 184 s. ISBN 80-7178-304-8.
2. RADVANOVÁ, S.,KOLUCHOVÁ ,J.,DUNOVSKÝ, J. *Výchova dětí v náhradní rodinné péči*. 1.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. 132 s. ISBN 14-198-80.
3. KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 3.vyd. Praha: ASPI, a.s.,2005. 504 s. ISBN 80-7357-050-5.
4. ŠKOVIERA, Albín. *Dilemata náhradní výchovy*. 1.vyd. Praha: Portal, 2007. 144 s.

ISBN 978-80-7367-318-5.

5. MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. 1.vyd. Praha:Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6.
6. KONEČNÁ, Hana. *Na cestě za dítětem*. 2. vyd. Galén. 2009. 296 s. ISBN 978-80-7262-591-8.